

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยและศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัย

ในการวิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยที่ใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณลักษณะ โดยเริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยทั้งในภาพรวมและในแต่ละองค์ประกอบ ตามการจำแนกตามแบบวัด SDLRS ของ Guglielmino (1977) แล้วจึงศึกษาต่อไปในเชิงคุณลักษณะด้วยวิธีการศึกษาพหุกรณี เพื่อศึกษาแบบเจาะลึกถึงลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย ตามลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแต่ละองค์ประกอบ ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม(participant observation) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ(informal interview) ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัย รายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยทั้งในภาพรวมและในแต่ละองค์ประกอบ

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 354,415 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 126 คน ประกอบไปด้วย ครูนักวิจัย จำนวน 63 คน และครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย จำนวน 63 คน

ครูนักวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ทำผลงานวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน โดยได้รับทุนอุดหนุนทางการวิจัยประเภททั่วไปจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเริ่มให้ทุนอุดหนุนการวิจัยประเภททั่วไปตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535-2540 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยทางการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและเพื่อให้ผู้ทำวิจัยได้ค้นคว้าหาความรู้ในวิทยาการใหม่เพื่อประโยชน์ทางวิชาการทางการศึกษา (ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยทุน

อุดหนุนการวิจัยทางการศึกษา พ.ศ. 2535) โดยครูที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจะเป็นผู้ที่กำหนดเรื่องที่ทำวิจัยด้วยตนเอง จำนวนครุณักวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนทางการวิจัยในปีงบประมาณ 2535-2540 รวมทั้งสิ้นจำนวน 63 ทุนดังนี้

ปีงบประมาณ	2535	จำนวน	10	ทุน
ปีงบประมาณ	2536	จำนวน	8	ทุน
ปีงบประมาณ	2537	จำนวน	5	ทุน
ปีงบประมาณ	2538	จำนวน	16	ทุน
ปีงบประมาณ	2539	จำนวน	9	ทุน
ปีงบประมาณ	2540	จำนวน	15	ทุน

ครูที่ไม่เป็นครุณักวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ไม่ได้ทำผลงานวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกครูที่ไม่เป็นครุณักวิจัย ดังนี้

- 1) ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนเดียวกับครุณักวิจัย
- 2) มีประสบการณ์ในการทำงานหรือมีอายุราชการ เท่ากับหรือใกล้เคียงกับครุณัก

วิจัยมากที่สุด

และคัดเลือกครูที่ไม่เป็นครุณักวิจัยที่มีคุณลักษณะของภูมิหลังดังกล่าวข้างต้นใกล้เคียงกับครุณักวิจัยมากที่สุด จำนวน 1 คนต่อครุณักวิจัย 1 คน

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครุณักวิจัย โดยใช้ แบบสอบถามความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง(SDLRS) ของ Guglielmino (1977) ที่แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดย นรินทร์ บุญชู (2532)

Guglielmino (1977) (อ้างถึงในนรินทร์ บุญชู, 2532: 22-24) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจำนวน 14 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (delphi technique) โดยให้กลุ่มตัวอย่างระบุองค์ประกอบสำคัญที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง รวมถึงความสามารถ เจตคติและบุคลิกส่วนตัว แล้วนำองค์ประกอบที่ได้จากการสำรวจมาประเมิน นำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง(SDLRS: self-directed learning readiness scale) ซึ่งเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า(likert scale) ให้ตอบคำถามเกี่ยวกับตนเองจำนวน 41 ข้อ หลังจากได้แก้ไขและปรับปรุงหัวข้อต่างๆแล้วนำเครื่องมือนี้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 307 คนในรัฐจอร์เจีย คานาดาและเวอร์จิเนีย แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ(item analysis) และวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) แล้วคัดเลือกข้อความต่างๆเพื่อแก้ไขและประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบวัด

(parameter of the test) ได้ค่าความเที่ยง .87 และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่าลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีองค์ประกอบ 8 ด้าน คือ

- 1) การเปิดโอกาสแห่งการเรียนรู้ (openness to learning opportunities) จำนวน 13 ข้อ ประกอบด้วยข้อ 16 37 40 43 45 46 47 48 50 52 54 55 และ 58
- 2) มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (self concept as an effective learner) จำนวน 14 ข้อ ประกอบด้วยข้อ 2 4 6 17 18 19 20 21 26 27 28 34 36 และ 41
- 3) มีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (initiative and independence in learning) จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วยข้อ 11 25 35 40 42 และ 57
- 4) มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน (informed acceptance of responsibility for one's own learning) จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วยข้อ 2 4 8 13 14 15 และ 16
- 5) มีความรักในการเรียน (love of learning) จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วยข้อ 1 5 22 24 29 31 48 53 และ 56
- 6) มีความคิดสร้างสรรค์ (creativity) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วยข้อ 2 3 7 9 และ 13
- 7) มองอนาคตในแง่ดี (positive orientation to the future) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วยข้อ 23 26 29 และ 44
- 8) มีความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา (ability to use basic study skills and problem-solving skills) จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วยข้อ 6 10 20 32 33 39 และ 51

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับภูมิหลังของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อายุราชการ ตำแหน่งปัจจุบัน สถานที่ทำงาน ภาระงานอื่นที่รับผิดชอบ

2) ลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้แบบสอบถามลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีจำนวน 58 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยกำหนดระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และให้คะแนนความคิดเห็นดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1	คะแนน

แบบวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นคำถามในเชิงบวก 44 ข้อและเป็นคำถามในเชิงลบ 14 ข้อซึ่งให้คะแนนในทางตรงกันข้ามกับคำถามในเชิงบวก

3.1.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (SDLRS) ของ Guglielmino (1977) ที่แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดยนรินทร์ บุญชู (2532) ไปทดลองใช้กับครูที่เคยทำผลงานจำนวน 8 คน และครูที่ไม่เคยทำผลงานวิจัยจำนวน 12 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาใช้ในแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขโดยได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเมื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับพบว่ามีความเที่ยง .94

3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองใช้ระยะเวลาทั้งสิ้นประมาณ 2 เดือนคือเดือนพฤศจิกายนและเดือนธันวาคม 2541

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามให้ครุณักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครุณักวิจัยจำนวน 126 คน จำนวน 126 ฉบับทางไปรษณีย์และให้ครุณักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครุณักวิจัยส่งกลับคืนทางไปรษณีย์โดยผู้วิจัยได้ติดแสตมป์พร้อมจำหน่ายของถึงผู้วิจัยไว้เรียบร้อยแล้วเพื่อความสะดวกในการส่งกลับ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากครุณักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครุณักวิจัย โดยทำหนังสือขอความร่วมมือจากภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามวันที่ 25 พฤศจิกายน 2541 และส่งหนังสือติดตามให้ส่งแบบสอบถามกลับ 2 ครั้ง คือ วันที่ 2 ธันวาคม 2541 และวันที่ 21 ธันวาคม 2541 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 78 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 62

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเชิงปริมาณผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (The Statistical Package for Social Science Personal Computer Plus) ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยวิธีแจกแจงความถี่ ร้อยละ
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างลักษณะการ

เรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่างครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย โดยใช้สถิติทดสอบ t-test และใช้ระดับนัยสำคัญของการทดสอบเท่ากับ .05

เกณฑ์การแปลผลคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ผู้วิจัยใช้หลักการแปลผลในการให้ความหมายของคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร, 2538: 77)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระดับสูงที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระดับสูง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.00-1.49 หมายถึง มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระดับต่ำที่สุด

3.2 การศึกษาเชิงคุณลักษณะ

การศึกษาเชิงคุณลักษณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบเจาะลึกถึงลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยตามลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแต่ละองค์ประกอบ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัย

3.2.1 การคัดเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยคัดเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง(purposive sampling) โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษาโดยความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อคัดเลือกกรณีศึกษาที่ประกอบไปด้วยครูนักวิจัยจำนวน 5 คนและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยจำนวน 5 คน ดังต่อไปนี้

1) คะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัย โดยพิจารณาจากคะแนนของครูนักวิจัยเป็นหลักในการคัดเลือกกรณีศึกษา

เนื่องจากครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยมีค่าเฉลี่ยคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูง ผู้วิจัยจึงนำคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยมาจำแนกออกเป็นสามกลุ่มเพื่อคัดเลือกกรณีศึกษา

ครุณักวิจัยพิจารณาจากคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครุณักวิจัย ทั้ง 58 ข้อ พบว่ามีคะแนนระหว่าง 176-271 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มครุณักวิจัยออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มหนึ่ง มีคะแนน 252-271 คะแนน ($\geq P_{75}$) กลุ่มสอง มีคะแนน 226-251 คะแนนและ กลุ่มสาม มีคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 225 คะแนน ($\leq P_{25}$)

เมื่อคัดเลือกกรณีศึกษาที่เป็นครุณักวิจัยแล้วจะได้กรณีศึกษาที่ไม่เป็นครุณักวิจัยซึ่งปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนเดียวกับครุณักวิจัย โดยในกลุ่มครุที่ไม่เป็นครุณักวิจัยเมื่อพิจารณาจากคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองพบว่ามีคะแนนระหว่าง 168-256 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มครุที่ไม่เป็นครุณักวิจัยออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มหนึ่ง มีคะแนน 232-256 คะแนน ($\geq P_{75}$) กลุ่มสอง มีคะแนน 205-231 คะแนน และกลุ่มสาม มีคะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 204 คะแนน ($\leq P_{25}$)

2) ความต่อเนื่องของงานวิจัยที่ทำ(จำนวนเรื่องที่ทำ ก่อนปีที่ได้รับทุน ปีที่ได้รับทุนและ หลังปีที่ได้รับทุน)

3) ประสบการณ์การในการทำงาน(อายุราชการ)

4) ขนาดของโรงเรียน คัดเลือกจากตำแหน่งของผู้บริหารคือ ตำแหน่งครูใหญ่(ขนาดเล็ก) อาจารย์ใหญ่(ขนาดกลาง) และตำแหน่งผู้อำนวยการ(ขนาดใหญ่)

จากการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเลือกศึกษากรณีศึกษาที่เป็นครุณักวิจัยจำนวน 5 กรณีศึกษา ขอสงวนชื่อเฉพาะในการวิจัยครั้งนี้เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น

ตารางที่ 2 กรณีศึกษา

กรณีศึกษา	ต- แณ	งาน วิจัย	ประสพ การณ (ปี)	วิชาที่สอน						ขนาด ร.ร.
				ไทย	คณิต	ส.ป.ช.	ส.อ.น.	ภ.พ.อ.	ประสพ การณ พิเศษ	
กรณีศึกษาที่ 1 ครุณักวิจัย ครุที่ไม่เป็นครุ นักวิจัย	268 182	1/1/- -	22 21	√					√	กลาง
กรณีศึกษาที่ 2 ครุณักวิจัย ครุที่ไม่เป็นครุ นักวิจัย	236 220	-/1/1 -	22 20				√	√		ใหญ่
3. กรณีศึกษาที่ 3 ครุณักวิจัย ครุที่ไม่เป็นครุ นักวิจัย	226 203	-/1/- -	21 19	√ √	√ √	√ √	√ √	√ √	√ √	เล็ก
4. กรณีศึกษาที่ 4 ครุณักวิจัย ครุที่ไม่เป็นครุ นักวิจัย	239 226	-/1/- -	27 32	√	√		√		√	กลาง
6. กรณีศึกษาที่ 6 ครุณักวิจัย ครุที่ไม่เป็นครุ นักวิจัย	231 206	2/1/1 -	18 16			√ √	√ √			ใหญ่

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในเชิงคุณลักษณะผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม(participant observation) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ(informal interview) โดยมีประเด็นในการสังเกตและการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

1) ประเด็นในการสังเกต

1.1) สภาพทั่วไปของโรงเรียน

1.2) สัมพันธระหว่างครุในโรงเรียนและนักเรียน

1.3) กิจกรรมการสอนของ ครุณักวิจัยและครุที่ไม่เป็นครุณักวิจัย

-บรรยายกาศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย บุคลิกลักษณะของครุผู้สอน ความสนใจของครุผู้สอนต่อนักเรียน ความสนใจของนักเรียนต่อครุผู้สอน สัมพันธระหว่างครุและนักเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

-วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย รูปแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน(ครูหรือนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน) วิธีการสอน(ครูบรรยาย นักเรียนอภิปราย ทำงานกลุ่ม)และวิธีการประเมินผลการเรียน

สภาพการปฏิบัติงานของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร การปฏิบัติงาน ผลงานทางวิชาการ สัมภาษณ์ตัวครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยและสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร เพื่อนครูและนักเรียน

2) ประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

- 2.1) นโยบายในการบริหารงานและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.2) สภาพทั่วไปของครู นักเรียน ผู้ปกครองและโรงเรียน
- 2.3) ความสัมพันธ์ระหว่าง ครูในโรงเรียน ครูและนักเรียน โรงเรียนและชุมชน
- 2.4) พฤติกรรมในการทำงานและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย
- 2.5) ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย
- 2.6) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย

3) ประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อนครู

- 3.1) ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย ให้ความช่วยเหลือเพื่อนครูในการทำงาน มากน้อยเพียงใด และช่วยเหลืออย่างไรบ้าง
- 3.2) เพื่อนครูในโรงเรียนให้ความช่วยเหลือครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย ในการทำงานมากน้อยเพียงใดและช่วยเหลืออย่างไร
- 3.3) ความสัมพันธ์ระหว่าง ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย กับเพื่อนครู และนักเรียนในโรงเรียนและผู้ร่วมงาน
- 3.4) พฤติกรรมในการทำงานและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของ ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย
- 3.5) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย

4) ประเด็นในการสัมภาษณ์นักเรียน

- 4.1) นักเรียนชอบเรียนวิชาที่ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยสอนหรือไม่เพราะเหตุใด
- 4.2) วิธีการสอนหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย

4.3) เมื่อนักเรียนมีปัญหาในการเรียนวิชาที่ ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย สอนนักเรียนทำอย่างไร และครูผู้สอนให้ความช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร

4.4) นักเรียนต้องการเรียนกับครูที่มีลักษณะอย่างไร และต้องการให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร

5) ประเด็นในการสัมภาษณ์ ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย

5.1) ประวัติชีวิตจากวัยเด็กถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย

ด้านครอบครัว การเลี้ยงดูของพ่อแม่ สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ความภูมิใจในครอบครัว

ด้านการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงการศึกษาระดับสูงสุด สิ่งที่เป็นแรงจูงใจและเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา สิ่งที่ไม่ประทับใจและไม่อยากให้เกิดขึ้นอีก สิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจ

ด้านการทำงาน ประวัติการทำงานตั้งแต่เริ่มทำงานจนถึงการรับราชการครูในปัจจุบัน สิ่งที่เป็นความประทับใจและภาคภูมิใจในการทำงานและสิ่งที่ไม่ประทับใจไม่อยากจะเกิดขึ้นอีกในการทำงาน

5.2) ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

- สาเหตุหรือแรงจูงใจในการทำหรือไม่ทำ งานและผลงานวิจัย
- มีวิธีการเรียนอย่างไรเมื่อเกิดความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
- แหล่งในการค้นคว้าหาข้อมูลในเรื่องที่สนใจ
- เมื่อประสบปัญหาในการทำงานรู้สึกอย่างไร และทำอย่างไร
- มีเป้าหมายในการทำงานอย่างไร
- มีความต้องการในการทำงานหรือทำงานวิจัยเมื่อใด
- การทำงานหรือทำผลงานวิจัยมีประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างไร
- มีความรู้สึกอย่างไรเมื่อทำงานประสบความสำเร็จ
- บุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน
- บุคลิกลักษณะของบุคคลใกล้ชิดที่ยึดถือเป็นแบบอย่างในการทำงาน
- บุคลิกลักษณะของตนเองที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน
- การเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องที่กำลังเรียนรู้อยู่เกิดขึ้นเมื่อใด
- ประเมินความสำเร็จในการทำงานของตนเองอย่างไร
- ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับการศึกษาในสังคมปัจจุบัน
- อุดมการณ์ในการดำเนินชีวิตและความใฝ่ฝัน

3.2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะในครั้งนี้ ดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การทำวิจัย และการปฏิบัติงานของครูสายผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา

2) ผู้วิจัยนำความรู้ที่ได้มาร่างแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตโดยให้ครอบคลุม และสอดคล้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูและสภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียน และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) ผู้วิจัยนำแบบสังเกต และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อแก้ไขและปรับปรุงในด้านความถูกต้องและ ความเหมาะสมของประเด็นในการสังเกต และการสัมภาษณ์ ความถูกต้องและความเหมาะสมในการใช้ภาษา

4) ผู้วิจัยนำแบบสังเกตและแบบสอบถามไปใช้กับครูนักวิจัย ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย ผู้บริหาร เพื่อนครูและนักเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะ

3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณลักษณะ ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้นประมาณ 2 เดือนคือ เดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ 2542

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม(participant observation) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ(informal interview) โดยคัดเลือกกรณีศึกษาจำนวน 5 โรงเรียนซึ่งประกอบด้วยครูนักวิจัยจำนวน 5 คนและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยจำนวน 5 คน เพื่อศึกษาแบบเจาะลึกถึงลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1) การเตรียมตัวในการเก็บข้อมูลเชิงคุณลักษณะ

1.1) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้กับผู้บริหารโรงเรียน ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยล่วงหน้าก่อนนำส่งหนังสือจากสำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดความเป็นกันเองและคุ้นเคยในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะ

1.2) ผู้วิจัยติดต่อประสานงาน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนและโรงเรียน โดยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากสำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแจ้งถึงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 5 โรงเรียน

1.3) จัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามได้แก่ สมุดบันทึก และแบบรวบรวมข้อมูล เทปบันทึกเสียง เครื่องเล่นเทปและช่องที่ระลีก

1.4) ผู้วิจัยทำความเข้าใจในวิธีการและขั้นตอน และประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์

2) การเข้าสู่สนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจสถานที่ตั้งของโรงเรียน ชุมชน ที่พักอาศัยขณะเก็บรวบรวมข้อมูล และเส้นทางในการเดินทางไปเก็บข้อมูลล่วงหน้าก่อนเข้าสู่สนามเพื่อความสะดวกในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะ และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่ให้ข้อมูล ในการสังเกตและสัมภาษณ์ดังนี้

2.1) ผู้วิจัยได้ทำความรู้จักกับครูนักวิจัย และครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยก่อนที่จะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนล่วงหน้าเป็นการส่วนตัว เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2) เพื่อนครู ผู้บริหาร ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยจะแนะนำให้ผู้วิจัยได้รู้จักเพื่อนครูและผู้บริหาร พร้อมกันนี้ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์ด้วยการสนทนา และรับประทานอาหารร่วมกับครูนักวิจัย ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยและเพื่อนครู เนื่องจากทุกโรงเรียนที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลส่วนมากแล้วครูจะรับประทานอาหารร่วมกัน โดยนำอาหารมาจากบ้านหรือรับประทานอาหารที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น

ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลจากทุกกรณีศึกษาด้วยตนเอง เมื่อผู้วิจัยพบครูในโรงเรียนโดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บริหาร ครูนักวิจัย ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย หรือเพื่อนครูที่ผู้วิจัยจะเข้าไปสังเกตและสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำความเคารพพร้อมกับกล่าวคำสวัสดิ์ ทั้งในเวลาเช้าที่เข้ามาโรงเรียนและก่อนกลับจากโรงเรียน เป็นประจำทุกวันในขณะที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลในแต่ละสนาม

2.3) นักเรียน ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนด้วยตนเองหลังจากที่ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยจะแนะนำให้รู้จักกับนักเรียนแล้ว นักเรียนจะทำความเคารพผู้วิจัยทุกวันที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลในโรงเรียนและกล่าวทักทายให้ความสนทสนมเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคน

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละกรณีศึกษา ประมาณ 5 วัน ซึ่งในแต่ละวันที่เก็บข้อมูลมีรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

วันที่ 1 เข้าพบผู้บริหาร เพื่อขึ้นแจ้งวัตถุประสงค์ของการเข้าไปเก็บข้อมูล ทำความรู้จักกับครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยเพื่อร่วมกันกำหนดตารางเวลา ในการสังเกตพฤติกรรมในการจัดเรียนการสอนของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย สัมภาษณ์ผู้บริหารและสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน

วันที่ 2 สังเกตพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูนักวิจัย และสัมภาษณ์นักเรียนที่ครูนักวิจัยสอน

วันที่ 3 สังเกตพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูนักวิจัย และสัมภาษณ์ครูนักวิจัยและเพื่อนครู

วันที่ 4 สังเกตพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย และสัมภาษณ์นักเรียนที่ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยสอน

วันที่ 5 สังเกตพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย และสัมภาษณ์ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยและเพื่อนครู

ตารางที่ 3 กำหนดเวลาในการเก็บข้อมูล 5 กรณีศึกษา

กรณีศึกษา	วัน/เดือน/ปี	สถานที่
1. กรณีศึกษาที่ 1	18-22 มกราคม 2542	จ. นนทบุรี
2. กรณีศึกษาที่ 2	25-29 มกราคม 2542	จ. พระนครศรีอยุธยา
เก็บข้อมูลเพิ่มเติม	1-5 กุมภาพันธ์ 2542	กรณีศึกษาที่ 1-2
3. กรณีศึกษาที่ 3	8-12 กุมภาพันธ์ 2542	จ. ลำปาง
4. กรณีศึกษาที่ 4	15-19 กุมภาพันธ์ 2542	จ. นครนายก
5. กรณีศึกษาที่ 5	22-26 กุมภาพันธ์ 2542	จ. นครปฐม
เก็บข้อมูลเพิ่มเติม	1-5 มีนาคม 2542	กรณีศึกษาที่ 3-5

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณลักษณะด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม(participant observation) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ(informal interview) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การสังเกต (observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปศึกษาในโรงเรียนที่ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยปฏิบัติงาน การสอน โดยใช้การสังเกตร่วมขณะสัมภาษณ์ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย ผู้บริหาร เพื่อนครูและนักเรียน

ผู้วิจัยมีประเด็นในการสังเกตดังนี้

1.1) สภาพทั่วไปของโรงเรียน

1.2) สัมพันธะระหว่างครูในโรงเรียนและนักเรียน

1.3) กิจกรรมการสอนของ ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย

-บรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย บุคลิกลักษณะของครูผู้สอน ความสนใจของครูผู้สอนต่อนักเรียน ความสนใจของนักเรียนต่อครูผู้สอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

-วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย รูปแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน(ครูหรือนักเรียน เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน) วิธีการสอน(ครูบรรยาย นักเรียนอภิปราย ทำงานกลุ่ม) และวิธีการประเมินผลการเรียน

ในการสังเกต(observation)ครั้งนี้ผู้วิจัยยึดกรอบในการสังเกตโดยจัดแบ่งประเภทปรากฏการณ์ทางสังคมออกเป็น 6 ประเภท(categories) (Lotland 1974 และอมรา 2525 อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช: 2539) เพื่อประโยชน์ในการสังเกต การตีความหมายข้อมูลและเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การกระทำ(acts) คือการกระทำหรือพฤติกรรมของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย

2) แบบแผนการกระทำ หรือกิจกรรม (activities) คือการกระทำหรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการมีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่องจนเป็นแบบแผนของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย เช่น พฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมของนักเรียนขณะครูสอน

3) ความหมาย(meanings) การให้ความหมายแก่แบบแผนการกระทำ กิจกรรมหรือพฤติกรรมในข้อ 1 และ 2 ของครูนักวิจัย ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย นักเรียน

4) ความสัมพันธ์(relationship) หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูนักวิจัย ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย เพื่อนครูและนักเรียนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจโครงสร้างของสังคมในโรงเรียนได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียนที่เข้าไปเก็บข้อมูล

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (participation) คือการที่ครูนักวิจัยหรือครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนครู ของโรงเรียน

6) สภาพ(setting) คือสภาพสนามที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรณีศึกษา เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียน สภาพห้องเรียน

2) การสัมภาษณ์ (interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยมีแนวคำถามที่ผู้วิจัยต้องการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ที่มีได้มุ่งหวังจะให้คำคำตอบตามที่ผู้วิจัยคิดไว้ ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องและสถานการณ์ต่างๆที่ผู้สัมภาษณ์ถามถึง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง มีมุมมองในแง่ต่างๆด้วยคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเน้นลักษณะการสนทนาพูดคุยอย่างเป็นกันเอง การสัมภาษณ์แบบนี้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

2.1) การสัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตนเอง

2.2) การสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะ(focus interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) โดยผู้วิจัยมีจุดสนใจอยู่แล้ว จะสัมภาษณ์ในเรื่องที่เป็นจุดสนใจของผู้สัมภาษณ์

2.3) การสัมภาษณ์แบบตะล่อมกลมกล่อมเกลา (probe) เป็นการซักถามที่ผู้สัมภาษณ์ ล้วงความรู้สึกส่วนลึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ออกมา

2.4) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) เป็นการสัมภาษณ์ โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนเป็นการเฉพาะเจาะจง

ขั้นตอนในการสัมภาษณ์

1) การเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะไปสัมภาษณ์ และรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง วางแผนในการสัมภาษณ์โดยเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า กำหนดวัน เวลาในการสัมภาษณ์ เตรียมอุปกรณ์จัดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์และติดต่อกับผู้ถูกสัมภาษณ์โดยการนัดหมายล่วงหน้า

2) เริ่มการสัมภาษณ์ ได้แก่ การแนะนำตนเองให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ ให้ความสำคัญและยกย่องผู้ถูกสัมภาษณ์ สร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นกันเอง บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบ ถ้าจำเป็นต้องจัดบันทึกหรือใช้เครื่องช่วยบันทึกเสียงต้องแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบ

3) ขั้นสัมภาษณ์ ได้แก่ การใช้คำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ควรตั้งใจฟังและติดตาม รู้จักป้อนคำถามให้เหมาะสมกับจังหวะของผู้ตอบ ใช้ภาษาที่สุภาพเข้าใจง่าย ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยบรรยากาศที่เหมาะสมสุภาพเรียบร้อย

4) ขั้นบันทึกข้อมูลและสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ได้แก่ การจัดบันทึกข้อมูลตามความเป็นจริง และจดเฉพาะใจความสำคัญและเมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดแล้วควรกล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเป็นการปิดสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยรีบบันทึกการสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นในทันที รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์แนบไว้กับบันทึกการสัมภาษณ์ด้วย

ในขณะที่ผู้วิจัยเข้าสู่สนามในการวิจัยแต่ละสนามนั้นได้ดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลต่อไปนี้

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน
- 2) ครูนักวิจัย จำนวน 1 คน
- 3) ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย จำนวน 1 คน
- 4) เพื่อนครู สัมภาษณ์เพื่อนครูของครูนักวิจัยจำนวน 2 คน และสัมภาษณ์เพื่อนครูของครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยจำนวน 2 คนเช่นกัน

เพื่อนครู ของครูนักวิจัย จำนวน 2 คนประกอบไปด้วย ครูที่สอนอยู่ในระดับชั้นเดียวกับครูนักวิจัย จำนวน 1 คน และครูที่สอนต่างระดับชั้นกับครูนักวิจัย จำนวน 1 คน

เพื่อนครู ของครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย จำนวน 2 คนประกอบไปด้วย ครูที่สอนอยู่ในระดับชั้นเดียวกับครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย จำนวน 1 คน และครูที่สอนต่างระดับชั้นกับครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย จำนวน 1 คน

สัมภาษณ์เพื่อนครู ของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยจำนวนท่านละ 2 คน เพื่อจากครูที่สอนอยู่ในระดับชั้นเดียวกับครูนักวิจัยหรือครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยจะมีลักษณะของงานประจำที่ปฏิบัติคล้ายคลึงกัน มีความใกล้ชิดและทำงานร่วมกันมากกว่าครูที่สอนต่างระดับชั้นกัน และเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากแหล่งอื่น

5) นักเรียน ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์นักเรียนที่ครูนักวิจัยสอนจำนวน 6 คน และนักเรียนที่ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยสอนจำนวน 6 คน ด้วยเช่นกัน

นักเรียนในแต่ละกลุ่มจำนวน 6 คน จะประกอบไปด้วย นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในกลุ่มเก่งของห้องเรียนจำนวน 2 คน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในกลุ่มปานกลางของห้องเรียนจำนวน 2 คน และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในกลุ่มอ่อนของห้องเรียนจำนวน 2 คน ในการคัดเลือกนักเรียนมาเข้าร่วมการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นให้เป็นผู้คัดเลือกนักเรียนทั้ง 6 คน เนื่องจากผู้วิจัยเข้าสนามเพียงสนามละประมาณ 1 อาทิตย์ จึงไม่สามารถบอกได้ว่านักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 4 จำนวนผู้ให้ข้อมูลในการเก็บข้อมูลเชิงคุณลักษณะ

กรณีศึกษา	ผู้บริหาร	ครูนักวิจัย	เพื่อนครู	นักเรียน	ครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย	เพื่อนครู	นักเรียน	รวม
1. กรณีศึกษาที่ 1	1	1	2 1. ครูผู้สอน ป.6 2. ครูสอนอนุบาล	6 นักเรียน ป.6	1	2 1. ครูผู้สอน ป.6 2. ครูสอนอนุบาล	6 นักเรียน ป.6	19
2. กรณีศึกษาที่ 2	1	1	2 1. ครูผู้สอน ป.3 2. ครูผู้สอนพิเศษ ป. 1-4	6 นักเรียน ป.3	1	2 1. ครูผู้สอน ป.4 2. ครูผู้สอน ป.2	6 นักเรียน ป.4	19
3. กรณีศึกษาที่ 3	1	1	2 1. ครูผู้สอน ป.3-4 2. ครูสอนอนุบาล	6 นักเรียน ป.1-2	1	2 1.ครูผู้สอน ป.1-2 2. ครูผู้สอน ป.6	6 นักเรียน ป.3-4	19
4. กรณีศึกษาที่ 4	1	1	2 1. ครูผู้สอน ป.3 2. ครูผู้สอน ป.2	6 นักเรียน ป. 3	1	2 1. ครูผู้สอน ป.4 2. ครูผู้สอน ป.2	6 นักเรียน ป.4	19
5. กรณีศึกษาที่ 6	1	1	2 1. ครูผู้สอน ป.3 2. ผู้ช่วยฯฝ่ายการเงิน	6 นักเรียน ป.3	1	2 1. ครูผู้สอน ป.2 2. ผู้ช่วยฯฝ่ายการเงิน	6 นักเรียน ป.2	19
รวม	5	5	10	30	5	10	30	95

ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณลักษณะครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 95 คน

3.2.5 การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณลักษณะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพียงพอ และมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลดังต่อไปนี้

1) การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณลักษณะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ (valid and reliable) ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลเดียวกันจากเวลา สถานที่ แหล่งข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายๆฝ่าย

2) การตรวจสอบข้อมูลแบบถามซ้ำเพื่อตรวจสอบความตรงภายใน เช่น การสัมภาษณ์ ครูนักวิจัย เพื่อนครู นักเรียนและสังเกตพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3) การตรวจสอบความเป็นไปได้ และความตรงของข้อมูลในแง่มุมต่างๆที่เกิดขึ้นว่ามีความสมเหตุสมผลหรือไม่ ข้อมูลที่ได้มีหลักฐานถูกต้องชัดเจนเพียงพอหรือไม่ สมควรมีหลักฐานต่างๆเพิ่มเติมอีกหรือไม่ ด้วยการศึกษาจากเอกสาร ผลงานทางวิชาการของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัย

3.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ทฤษฎีแรงจูงใจ ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 8 ด้านและวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเป็นระบบในการศึกษาครั้งนี้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณลักษณะโดยดำเนินการไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป แบ่งออกเป็น 3 วิธีคือ

1.1) การวิเคราะห์อุปนัย (analysis induction) คือ การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น ที่เก็บรวบรวมมาได้

1.2) การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล (typological analysis) คือการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ (typologies) ทั้งโดยวิธีที่ใช้แนวทางทฤษฎีและแบบไม่ใช้ทฤษฎี โดยการนำข้อมูลมาจำแนกเป็น การกระทำ กิจกรรม ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสภาพสังคมแวดล้อม

1.3) การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (content comparison) คือ การใช้วิธีการเปรียบเทียบ นำข้อมูลมาเปรียบเทียบเป็นปรากฏการณ์

2) การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ความเป็นระบบ ความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี

3.2.7 การนำเสนอข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบคุณภาพข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลการวิจัยในลักษณะเชิงพรรณนา(discription) เป็นกรณีศึกษาทั้ง 5 กรณีศึกษาเพื่อให้เห็นความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยในแต่ละกรณีศึกษา และนำเสนอลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยและครูที่ไม่เป็นครูนักวิจัยและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของครูนักวิจัยในภาพรวม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย